

25.09.2017

Asia/13

§ 883

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös hätämajoituksen järjestämisestä ja kaupungin toimenpiteet

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi ja huomioon otettavaksi liitteenä 2 olevan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 30.5.2017 antaman päätöksen hätämajoitusta koskevasta ohjeistuksesta ja hätämajoituksen järjestämisestä.

Samalla kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi saadun selvityksen hätämajoituksen järjestämistä koskevista kaupungin toimenpiteistä.

Käsittely

Esteelliset: Veronika Honkasalo

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen saate 30.5.2017
- 2 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 30.5.2017
- 3 Ohje muiden kuin helsinkiläisten tilapäisestä majoituksesta.doc
- 4 Kaupunginjohtajan päätös 3.5.2017

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus antoi 25.4.2016 § 401 päätöshistoriaan sisältyvän lausunnon eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle kahdesta kantelusta, joissa arvosteltiin Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osastossa menettelyä hätämajoituksen järjestämisestä ja sitä koskevasta ohjeistuksesta.

25.09.2017

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi 30.5.2017 liitteenä olevan yhteispäätöksen kaikkiaan kolmeen oikeusasiamiehelle saapuneeseen samaa asiaa koskevaan kanteluun. Kanteluissa pyydettiin ottamaan kantaa oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäisestä majoituksesta 27.8.2014 annetun ohjeen perustuslainmukaisuuteen perustuslain 19 §:n 1 momentin sekä ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

Apulaisoikeusasiamies käsitteli hätämajoitusta yleisen tason kysymyksenä oleskelulupaa vailla olevien kolmansien maiden kansalaisten ja toisaalta pysyvää oleskeluoikeutta vailla olevien EU- ja ETA-kansalaisten ja kunnan kannalta.

Laillisuusvalvoja ei ole päätöksessään ottanut kantaa Helsingin kaupungin toiminnan lähempään sisältöön, organisointiin tai resursointiin liittyviin kysymyksiin, vaikka onkin pitänyt todennäköisenä, että toiminnan organisoinnissa ja kapasiteetissa on ollut puutteita ainakin vielä talvella 2016. Apulaisoikeusasiamies ei katsonut, että Helsingin kaupungin toimielimet tai viranhaltijat olisivat jättäytyneet passiiviseksi tai toimettomiksi hädänalaisten ihmisten välttämättömään huolenpidon tarpeeseen vastaamisessa. Päätös on osoitettu Helsingin kaupungille tiedoksi ja huomioon otettavaksi. Apulaisoikeusasiamies on pitänyt ensiarvoisen tärkeänä, että kunnat voisivat tukeutua yhtenäiseen asiaa koskevaan ohjeistukseen mahdollisesti yllättäen tai nopealla aikataululla eteen tulevissa muuttuvissa tilanteissa. Perustuslain 68 §:n mukaan ministeriö vastaa toimialallaan hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Apulaisoikeusasiamies on päätenyt esittämään sosiaali- ja terveysministeriölle toimenpiteitä hätämajoitusta koskevan lainsäädännön täsmentämiseksi ja toimeentulo-ohjeistuksen uudistamiseksi. Lisäksi asia on mennyt sisäministeriölle tiedoksi ja tarvittavia toimenpiteitä varten kuntien valtionapua koskevissa kysymyksissä.

Kaupunginhallitus edellytti lausuntoa antaessaan, että apulaisoikeusasiamiehen kantelusta tekemän ratkaisun jälkeen hätämajoituksen järjestämistä koskevat kaupungin toimenpiteet tuodaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on 22.8.2017 antanut päätöshistoriaan sisältyvän lausunnon hätämajoituksen järjestämistä koskevista toimenpiteistä. Lausunnon mukaan asunnottomien henkilöiden majoittamiseksi Hietaniemen palvelukeskuksen asumispäivystyksessä on 52 paikkaa. Tarvittaessa voidaan järjestää kahdeksan lisäpaikkaa. Talvella 2016-2017 paperittomille henkilöille ja muun muassa Itä-Euroopan alueelta tulleelle liikkuvalla väestöllä on järjestetty hätämajoituspalveluja yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen ja Helsingin seurakuntayhtymän kanssa Munkkisaaren ja Hermannin diakoniatalon majoitustiloissa. Talvella Munkkisaarella yöpyi keskimäärin 100 ja diakoniatalossa

25.09.2017

30 ihmistä vuorokaudessa. Ohje muiden kuin helsinkiläisten tilapäisestä majoituksesta on liitteenä 3.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan, sosiaali- ja terveysviraston virastopäällikön ja toimialajohtajan tekemillä päätöksillä on myönnetty loppuvuodesta 2016 lähtien avustuksia järjestöille hätämajoituksen järjestämistä varten. Tulevan talven järjestöavustusten haku ja käsittely ovat parhailaan käynnissä. Tilannetta ja hätämajoitustarpeen kehittymistä seurataan tiiviisti.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoi lisäksi lausunnossaan, että talven 2016 - 2017 käytäntöä järjestää ja rahoittaa hätämajoitus liikkuvalla väestölle ja paperittomille tarpeen mukaan jatketaan niin kauan kuin tarvetta on. Loppuvuodeksi tähän voidaan käyttää mm. käyttösuunnitelman kohdentamattomia varoja. Lautakunnassa toimitetut äänestykset ja eriävä mielipide sisältyvät päätöshistoriaan.

Turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeita koordinoi kaupunginjohtajan johtajistokäsittelyssä 3.5.2017 § 40 perustama työryhmä (liite 4), jonka tehtävänä on kartoittaa turvapaikan hakijoiden ja paperittomien henkilöiden tuomia haasteita ja palvelutarpeita ja tehdä esityksensä kaupungin yhteisistä linjauksista niihin vastaamiseksi. Lisäksi työryhmän tehtävänä on valmistella asiassa mahdollisesti tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeista muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Toimialajohtaja Juha Jolkkonen antaa kokouksessa selvityksen kaupungin toimenpiteistä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen saate 30.5.2017
- 2 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 30.5.2017
- 3 Ohje muiden kuin helsinkiläisten tilapäisestä majoituksesta.doc
- 4 Kaupunginjohtajan päätös 3.5.2017

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

25.09.2017

Asia/13

Sosiaali- ja terveystoimiala
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 18.09.2017 § 863

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

18.09.2017 Pöydälle

Esteelliset: Veronika Honkasalo

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Paavo Arhinmäen ehdotuksesta.

25.04.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

18.04.2016 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 22.08.2017 § 217

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon hätämajoitusta koskevista toimenpiteistä:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta myönsi 29.11.2016 (§ 297) avustuksia järjestöille niiden vuoden 2017 toimintaan. Samassa yhteydessä lautakunta osoitti virastopäällikön (1.6.2017 lukien toimialajohtaja) erikseen päätettäväksi avustuksiksi enintään 100 000 euroa vuoden 2017 aikana mahdollisesti ilmenevän yllättävän ja merkittävän sosiaali- tai tervey-

25.09.2017

songelman hoitamiseen. Virastopäällikkö kohdensi tämän rahoituksen kahteen hätämajoituksen järjestämistä koskevaan avustukseen. Virastopäällikkö myönsi 27.12.2016 (§ 196) Refuhome ry:lle 5 000 euron avustuksen käytettäväksi kevään 2017 aikana liikkuvan väestön tilapäistä hätämajoitusta tukevien palvelujen järjestämisen henkilöstökustannuksiin. Virastopäällikkö myönsi 22.3.2017 (§ 73) Helsingin Diakonissalaitoksen säätiölle 95 000 euron suuruisen avustuksen käytettäväksi 30.1.–15.4.2017 välisenä aikana liikkuvan väestön ja paperittomien henkilöiden hätämajoitukseen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 11.4.2017 (§ 96) 300 000 euron kohdennuksen vuoden 2017 aikana mahdollisesti ilmenevän yllättävän ja merkittävän sosiaali- tai terveysongelman hoitamiseen varoista, jotka olivat vielä kohdentamatta vuoden 2017 käyttösuunnitelmassa ja tulosbudjeteissa. Toimialajohtaja myönsi 10.7.2017 (§ 41) Vivo ry:lle 76 000 euron avustuksen käytettäväksi liikkuvan väestön ja paperittomien henkilöiden hätämajoituksen järjestämisestä 1.6.–31.12.2017 välisenä aikana viikonloppuoina aiheutuviin kuluihin Hermannin diakoniatalossa sekä viikolla tarvittaviin sijaiskuluihin.

Paperittomat ja asunnottomat henkilöt ja perheet ovat työllistäneet sosiaali- ja kriisipäivystyksen sosiaalipäivystystä talvella 2016–2017 satunnaisesti. Talvella sosiaalipäivystykseen tuli noin 20 yhteydenottoa majoituksen puutteesta olevista henkilöistä ja perheistä, jotka ohjattiin Munkkisaaren tai Hermannin majoitustiloihin.

Hietaniemen palvelukeskuksen asumispäivystyksessä on 52 paikkaa asunnottomien henkilöiden majoittamiseksi. Lisäksi patjapaikoille voidaan tarvittaessa sijoittaa kahdeksan henkilöä. Talviaikana lokakuusta 2016 maaliskuuhun 2017 asumispäivystyksestä ei ole jouduttu kääntymään ketään pois. Jonoa asumispäivystykseen oli, mutta heidätkin on saatu majoitettua samana yönä, kun paikka on vapautunut. Yöpyjien määrien keskiarvo oli loka-joulukuussa 56-57, tammikuussa 51, helmikuussa 39 ja maaliskuussa 48.

Talvella 2016–2017 paperittomille henkilöille ja muun muassa Itä-Euroopan alueelta tulleelle liikkuvalla väestöllä on järjestetty hätämajoituspalveluita yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen ja Helsingin seurakuntayhtymän kanssa Munkkisaaren ja Hermannin diakoniatalon majoitustiloissa. Talvella Munkkisaarella yöpyi keskimäärin 100 ja diakoniatalossa 30 ihmistä vuorokaudessa. Ketään ei tarvinnut kääntää pois. Diakoniatalon majoitus on tarkoitettu ensisijaisesti maassa vailla laillista oleskeluoikeutta eläville henkilöille, mutta myös muut majoituksen tarpeessa olevat voivat käyttää paikkaa. Patjamajoituksen lisäksi tarjolla on iltapala, ja päivällä diakoniatalon palvelut ovat kaikkien käy-

tettävissä. Niihin kuuluvat edulliset aamiaiset ja lounaat, suihku sekä mahdollisuus pestä vaatteita.

Hermannin diakoniatalon majoitus oli toukokuussa täynnä ja sen käyttäjät olivat lähinnä liikkuvaa väestöä, suomalaisia sekä EU:n ulkopuolelta tulleita henkilöitä. Sosiaalityön etsivän työn työntekijät jalkautuivat Hermanniin säännöllisesti ja yhteistyössä diakoniatyön kanssa pyrkivät ohjaamaan muun muassa suomalaisia virallisten palvelujen piiriin.

Hirundo, Kidutettujen kuntoutuskeskus ja Clobal clinic muuttavat Munkisaareen remontin jälkeen, mahdollisesti elokuussa. Alakerran isoon tilaan on suunniteltu päiväkeskus sekä liikkuvalla väestölle (Hirundo) että paperittomille henkilöille. Isoa tilaa on mahdollista jakaa huomioiden molemmat ryhmät. Tilaa on myös majoituskapasiteetin kasvattamiseen, jos Hermannin diakoniatalo jää pieneksi.

Kilpailutetut kriisimajoitusta järjestävät palveluntuottajat olivat talvella valmiudessa tuottamaan ostopalveluna tarpeen mukaan nopeasti hätämajoitusta. Tätä ei kuitenkaan talven aikana tarvittu. Paperittomien lapsiperheiden osalta on mahdollisuus etsiä heille asunto kriisimajoituksen työryhmän kautta, mutta sinne ei ole ohjattu yhtään tällaista lapsiperhettä. Myöskään lastensuojelussa ei ole ollut paperittomia asunnottomia lapsiperheitä asiakkaina.

Helsingin kaupunginjohtaja perusti 3.5.2017 turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeita koordinoivan työryhmän. Työryhmän tehtävänä on kartoittaa turvapaikan hakijoiden ja paperittomien henkilöiden tuomia haasteita ja palvelutarpeita ja tehdä esityksensä kaupungin yhteisistä linjauksista niihin vastaamiseksi. Lisäksi työryhmän tehtävänä on valmistella asiassa mahdollisesti tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeista muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Syksyllä 2017 ovat järjestöavustukset ovat jälleen haettavissa mm. ensi talven hätämajoituksen järjestämiseksi. Tilannetta ja hätämajoitustarpeen kehittymistä seurataan tiivistä yhdessä kaupungin ja muun muassa seurakunnan ja Diakonissalaitoksen kanssa.

Liitteenä numero 1 on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 30.5.2017 antama päätös Hätämajoitusta koskeva ohjeistus ja hätämajoituksen järjestäminen. Päätöksen kohdassa 3.3.2 Vähimmäistason turvaaminen Helsingin kaupungin hätämajoitusjärjestelyissä apulaisoikeusasiamies toteaa yhteenvetona (sivu 24): "Helsingin kaupunki on luonut järjestelmän ulkomaalaisten laittomien siirtolaisten perustarpeiden täyttämiseksi. Käytettävissäni olevien tietojen ja selvitysten valossa en voi katsoa, että Helsingin kaupungin toimielimet tai kaupungin viranhaltijat

25.09.2017

olisivat jättäytyneet passiivisiksi tai toimeettomiksi hädänalaisten ihmisten välttämättömään huolenpidon tarpeeseen vastaamisessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee, että talven 2016–2017 käytäntöä järjestää ja rahoittaa hätämajoitus liikkuvalla väestölle ja paperittomille tarpeen mukaan jatketaan niin kauan kuin tarvetta on. Loppuvuodeksi 2017 tähän voidaan käyttää mm. käyttösuunnitelman kohdentamattomia varoja.

Terveys ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hätämajoituksen järjestäminen kohdistuu vähäiseen määrään Helsingissä oleskelevia ulkomaalaisia, mutta se turvaa kaikkein vaikeimmissa asemassa oleville henkilöille Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentissa jokaiselle turvatun oikeuden välttämättömään huolenpitoon, kun he eivät kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Tällaisena hätämajoituksen järjestäminen on terveys- ja hyvinvointivaikutuksiltaan merkittävä."

Käsittely

22.08.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Lautakunta päättää palauttaa lausunnon uudelleen valmisteltavaksi siten, että lausunto noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta "Kunnille suositukset laittomasti maassa oleskelevien kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon"

Palautusehdotus 1 raukesi kannattamattomana.

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon loppuun ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia lisätään seuraava uusi kappale: Lautakunta katsoo, että hätämajoitus on lyhytaikainen ratkaisu eikä sen tule tukea maassa laittomasti tai ilman asianmukaisia perusteita oleskelua. Hätämajoitusta tarvitsevat ihmiset tulee ohjata joko oman Eu/Eta-maan palveluiden piiriin tai vapaaehtoisen paluun piiriin yhteistyössä maahanmuuttoviraston kanssa.

Vastaehdotus 1 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon toiseksi viimeiseksi kappaleeksi en-

25.09.2017

nen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia lisätään seuraava uusi kappale: Lautakunta huomauttaa, että liittyen sosiaalihuoltoon, ministeriö ohjeistaa kuntia seuraavalla tavalla liittyen laittomasti maassa oleskeleville annettavaan sosiaalihuoltoon: "Mikäli laittomasti maassa oleskelevä henkilö tarvitsee välttämätöntä kiireellistä apua, hänet tulisi ensisijaisesti ohjata kuntaan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Kunnat selvittävät tukea hakevan oleske-
luoikeuden Maahanmuuttoviraston tilannekeskuksesta. Kuntien tulisi huolehtia mahdollisuuksien mukaan siitä, että mahdollisesti annettavaan hätämajoituspalveluun sisältyisi myös ruoka ja mahdollisesti muu-
kin akuutti apu."

Vastaehdotus 2 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 3:

Jäsen Mari Rantanen: Lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia lisätään seuraava uusi kappale: Lautakunta huomauttaa, että Helsingin kaupungin on asiallista noudattaa sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta "Kunnan viranomaiset ohjaavat laittomasti maassa oleskelevat maahanmuuttoviranomaisten puoleen. Vapaaehtoisen paluun järjestelmässä kansainvälistä suojelua hakeneelle ulkomaalaiselle voidaan korvata kohtuulliset muuttokustannukset ja maksaa avustusta, jos hän poistuu maasta vapaaehtoisesti."

Vastaehdotus 3 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 4:

Jäsen Laura Nordström: Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia seuraava kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee, että talven 2016-2017 käytäntöä järjestää ja rahoittaa hätämajoitus liikkuvalla väestöllä ja paperittomille tarpeen mukaan jatketaan niin kauan kuin tarvetta on. Loppuvuodeksi 2017 tähän voidaan käyttää mm. käyttösuunnitelman kohdentamattomia varoja."

Kannattaja: Jäsen Saku Etholen

Vastaehdotus 5:

Jäsen Laura Nordström: Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia seuraava kappale: "Lautakunta korostaa, että hätämajoituksen rahoituksen ei tule olla syy-
nä muiden järjestöavustusta saavien järjestöjen rahasumman leikkaukselle."

Kannattaja: Jäsen Saku Etholen

25.09.2017

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten pohjalta:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 4 (jäsen Laura Nordström): Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia seuraava kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee, että talven 2016-2017 käytäntöä järjestää ja rahoittaa hätämajoitus liikkuvalla väestölle ja paperittomille tarpeen mukaan jatketaan niin kauan kuin tarvetta on. Loppuvuodeksi 2017 tähän voidaan käyttää mm. käytösuunnitelman kohdentamattomia varoja."

Jaa-äännet: 1

Mari Rantanen

Ei-äännet: 12

Katju Aro, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Katriina Juva, Seija Muurinen, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Laura Nordströmin vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 5 (jäsen Laura Nordström): Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia seuraava kappale: "Lautakunta korostaa, että hätämajoituksen rahoituksen ei tule olla syynä muiden järjestöavustusta saavien järjestöjen rahasumman leikkaamiselle."

Jaa-äännet: 7

Tapio Bergholm, Leo Bergman, Sami Heistaro, Pia Hytönen, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Karita Toijonen

Ei-äännet: 6

Katju Aro, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

25.09.2017

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 7 - 6.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä jätettiin seuraava eriävä mielipide:

Jäsen Mari Rantanen jätti eriävän mielipiteen päätöksestä.

15.08.2017 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveysvirasto 31.3.2016

HEL 2016-002473 T 03 01 02

Palauttaen läheteasiakirjat ja liittäen oheen vs. psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteineen, vs. sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikön Kaisu Ketolan ja johtavan sosiaalityöntekijä Leena Vallinkoski-Ojaman selvityksen sekä nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön johtajan Maarit Sulavuoren selvityksen.

Lausunnon antamisen määräaika on jatkettu 29.4.2016 saakka.

Kaupunginvaltuutettu Veronika Honkasalo sekä pakolaisneuvonta ry:n lakimies Heli Aali arvostelevat kanteluissaan Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston menettelyä hätämajoituksen laiminlyönnistä muille kuin helsinkiläisille. Veronika Honkasalon kantelussa pyydetään arvioimaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista sekä lisäksi Honkasalo arvostelee Helsingin kaupunkia hätämajoituksen keston rajoittamisesta.

Pakolaisneuvonta ry:n lakimies Heli Aali arvostelee myös kantelussaan Helsingin kaupungin sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista. Aali pyytää tutkimaan, onko Helsingin kaupunki soveltaessaan sisäistä ohjetta ja evätessään rekisteröimättömiltä EU-kansalaisilta pääsyn hätämajoitukseen toiminut perustuslain 19 §:n 1 momentin vastaisesti.

25.09.2017

Toimeentulotuki on sosiaaliturvajärjestelmän viimesijainen ja tarveharkintainen taloudellinen tuki. Suomen perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Aali tuo kantelussaan esille, että diakonissalaitoksen päiväkeskus Hirundoon saapui torstaina 7.1.2016 yhteensä 14 rekisteröimätöntä EU-kansalaista vailla majoitusta. Kantelun mukaan kahdelle henkilölle oli järjestynyt hätämajoitus yksityisessä kodissa, mutta muut joutuivat viettämään yön ulkona. Samat henkilöt olivat palanneet jälleen 8.1.2016 päiväkeskus Hirundoon ja kantelun mukaan kaikki henkilöt saatiin hätämajoitettua yksityisten henkilöiden koteihin Hirundon toimesta.

Vs. sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö Kaisu Ketolan sekä johtavan sosiaalityöntekijä Leena Vallinkoski-Ojaman selvityksen mukaan 7.1.2016 työvuorossa olleet työntekijät eivät muista Hirundon työntekijältä tullutta yhteydenottoa. Vs. psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteenä olevissa asumisen tuen päällikkö Taru Neimanin sekä Hietaniemenkadun palvelukeskuksen johtajan Sanna Sunikan selvitysten mukaan palvelukeskuksen vuorokausittaiset tapahtumat dokumentoidaan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmässä olevaan yksikön raporttiin ja palvelukeskuksessa yöpyvät henkilöt kirjataan sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmän hoitopaikkatietoihin. Aalin kantelussa kuvattua puhelua 7.1.2016 ei ole kirjattu Hietaniemenkadun palvelukeskuksen vuorokausiraporttiin. Saatujen selvitysten mukaan Hirundosta ei ole oltu yhteydessä Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden 7.1.2016.

Nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityönjohtajan Maarit Sulavuoren selvityksen mukaan Hirundosta on otettu yhteyttä 8.1.2016 sosiaali- ja terveystieteiden, koska Hirundoon oli jäämässä viikonlopuksi ihmisiä ilman yösiijaa. Sulavuoren selvityksen mukaan, asiakkaita ei enää ennätetty haastatella yksilökohtaista harkintaa varten ja jokaiselle neljälletoista henkilölle järjestyi majoitus nimettömänä Luona Oy:n tilapäissuunnissa. Lisäksi Luona Oy:n kanssa sovittiin, että heidän vastaanotonsa on auki perjantaina 8.1.2016 poikkeuksellisesti klo 17.30 saakka, jotta Hirundon yösiijaa vailla olevat asiakkaat ehditään majoittaa. Kun Hirundoon ilmoitettiin majoituksen järjestymisestä, Hirundosta todettiin selvityksen mukaan, että majoitus oli järjestynyt jo muuta kautta.

Kantelut ovat koskeneet sosiaali- ja terveystieteiden sisäisen ohjeen ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” soveltamista kyseisessä tapauksessa. Kyseinen ohje ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden sisäinen oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäistä majoitusta koskeva toiminta ohje. Ohjetta sovelletaan kolmannen

maan kansalaisiin, joilla ei ole pysyvää oleskelulupaa sekä EU/ETA kansalaisiin, jotka ovat oleskelleet yhtä jaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta eikä jälkikäsin ole vielä oikeutta pysyvää oleskelua osoittavaan oleskeluoikeuden rekisteröintitodistukseen.

Psykiatria- ja päihdepalvelujen johtajan Mikko Tammisen selvityksen liitteinä olevien asumisen tuen päällikön Taru Neimanin ja Hietaniemenkadun palvelukeskuksen johtajan Sanna Sunikan selvitysten mukaan Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystys on matalan kynnyksen palveluyksikkö asuntoa vaille oleville henkilöille. Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa sijaitsee sekä asumispäivystys että tilapäinen asumispalvelu osoitteessa Hietaniemenkatu 5 B. Hietaniemenkadun palvelukeskus tarjoaa 52 asunnottomalle tilapäistä asumista maksullisissa yhden hengen huoneissa ja maksutonta majoitusta 52-paikkaisessa asumispäivystyksessä. Asumispäivystyksen sovittu paikkamäärä on voitu ylittää pelastuslaitoksen luvalla tilapäisesti. Asumispäivystys on auki joka päivä klo 17.00–8.00.

Hätämajoituksella tarkoitetaan Helsingin kaupungin sisäisessä ohjeessa viimesijaista ratkaisua asunnon puutteesta johtuvassa akuutissa hätätilanteessa. Sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osasto on kilpailuttanut kriisimajoituksen palveluntuottajat. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osasto käynnisti kriisi- ja tilapäismajoituksen hankintaa koskevan tarjouskilpailun yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa sosiaali- ja terveystieteiden keskeisen osaston hyväksytyä hankinnan periaatteet ja ehdot päätöksellään 12.5.2015 (161 §). Sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osasto päätti 15.9.2015 (15/2015) valita palveluntuottajiksi oman toiminnan lisäksi neljä eri palveluntuottajaa. Valituilla palveluntuottajilla on mahdollisuudet vastata tarpeeseen myös lyhytaikaisesti ja nopeasti.

Tilapäisen majoituksen tarve arvioidaan saatujen selvitysten mukaan pääsääntöisesti sosiaalipäivystyksessä, alueellisissa sosiaalityön tai –ohjauksen toimipisteissä tai järjestöjen toimipisteissä. Hätämajoitus on järjestynyt Helsingin kaupungissa kaikille hätämajoitusta tarvitseville eri tahojen yhteistyönä. Lyhytaikaisen hätämajoituksen myöntämiseen liittyy kuitenkin aina asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen.

Sosiaali- ja terveystieteiden keskeisen osaston järjestämässä hätämajoituksessa on kysymys henkilön tilapäisestä ja viimesijaisesta majoituksesta tilanteessa, jossa hänen terveytensä ja turvallisuutensa on vakavassa vaarassa. Toistuvassa majoituksen tarpeessa ei ole enää kyse edellä tarkistettusta hätämajoitusta edellyttävästä tilanteesta.

Sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osasto on havainnut omavalvontana virheen sosiaali- ja terveystieteiden keskeisen osaston pysyväisohjeessa PYSY108 ”Päätöksentekoprosessit ja yhteistyökäytännöt asunnottomien asiakkaiden osalta”. Kysei-

25.09.2017

sen pysyväisohjeen mukaan Hietaniemenkadun palvelukeskus palvelee vain helsinkiläisiä. Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa on mahdollista majoittaa myös oleskeluluvattomia ulkomaalaisia ja näin ohjeistetaan ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” -ohjeessa. Kyseinen pysyväisohje (PYSY 108) korjataan viipymättä.

Saatujen selvitysten mukaan Hirundoon saapuneet henkilöt eivät ole jääneet heitteille, vaan jokaiselle on järjestynyt hätämajoitus yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus katsoo, että toiminnan sisäinen ohje ”Oleskeluluvattomien ulkomaalaisten tilapäinen majoitus” on edellä esitetyn ja asiassa annettuihin selvityksiin viitaten lainmukainen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus pahoittelee, että asiakkailta ja Hirundon henkilökunnalla on ollut haasteita sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen työntekijöiden tavoitettavuudessa sekä lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus pahoittelee asiakkaille ylimääräisistä yhteydenotoista syntyneitä haittaa.

Edellä esitetyn ja asiassa annettuihin selvityksiin viitaten sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus katsoo, että Helsingin kaupunki täyttää velvollisuutensa tarjota hätämajoitusta kaikille sitä tarvitseville. Helsingin kaupunki ostaa asunnottomuuteen liittyvää tilapäismajoitusta oman toiminnan lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta. Tilapäismajoitus on väliaikainen ratkaisu, jonka aikana tavoitteena on löytää pysyvä asumisratkaisu. Hietaniemen palvelukeskuksen lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus käyttää muita palveluntuottajia lyhytaikaisen majoituksen järjestämiseksi.

Täten Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus katsoo, että hätämajoituksen järjestämisessä on toimittu asianmukaisesti.

Lisätiedot

Marianne Lindqvist, lakimies, puhelin: 310 46302
marianne.lindqvist(a)hel.fi